

**ДУХОВНАЯ КУЛЬТУРА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО
МАСТЕРСТВА ПЕДАГОГА**

Панфилов А. Ю., Савченко О. А.

Рассмотрена сущность профессионального мастерства педагога и духовной культуры как составляющей профессионального мастерства. Раскрыты роль и место, определены особенности влияния духовной культуры на творческую деятельность педагога, его креативный потенциал, новаторство, формирование профессиональных качеств.

Ключевые слова: профессиональное мастерство педагога, духовная культура, креативный потенциал, творчество.

**SPIRITUAL CULTURE AS A COMPONENT OF A TEACHER'S
PROFESSIONALISM**

Panfilov O. Yu., Savchenko O. O.

The article deals with the essence of a teacher's professionalism and spiritual culture as a component of professional skills. The article also considers the role, place and peculiarities of spiritual culture influence on a teacher's creative work, creative potential, innovation, development of professional skills.

Key words: teacher's professionalism, spiritual culture, creative potential, creative work.

УДК 130.2

О. В. Бурлука, кандидат філософських наук, доцент

**ТЕХНОЛОГІЇ, СТРАТЕГІЇ І МОДЕЛІ САМООСВІТНЬОЇ
АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ДОІНДУСТРІАЛЬНИХ
ЦИВІЛІЗАЦІЯХ**

Досліджено розвиток технологій, стратегій і моделей самоосвіти особистості у класовому суспільстві. У культурі цього періоду розвиваються технології самоосвітнього читання і комунікативна технологія, що відбувається завдяки зародженню писемності і друкарства. Розвиток культури вплинув на становлення стратегій самоосвіти, а саме – релігійної, культуроцентричної та антропоцентричної, що спричинило диференціацію моделей самоосвіти особистості за духовними, класовими, статусними, соціально-економічними, професійними, кваліфікаційними та іншими соціокультурними характеристиками.

Ключові слова: самоосвіта особистості, природна та соціокультурна реальність як текст, самоосвіта як технологія роботи з текстами, стратегії самоосвіти, моделі самоосвіти.

Актуальність проблеми полягає в тому, що глибокі і радикальні зміни, що відбуваються в усіх сферах соціально-економічного і духовного життя сучасного суспільства, не може задовольнити тільки традиційна система освіти. Тому виникає необхідність у пошуку такої парадигми системи одержання знань, що спиратиметься на фундаментальні принципи і водночас стане ефективною для розвитку людського суспільства. Система одержання знань, як відомо, у різні історичні епохи мала свої специфічні особливості. Звертаючись до них, ми не тільки відображуємо конкретно-історичний стан епохи, адже в міру власних можливостей реалізуємо свій історичний досвід, що може стати підґрунтям створення образу майбутньої соціокультурної реальності.

Процес розкладання первісного суспільства на класове, виникнення рабовласницької формації тривав декілька тисячоліть. Умовно історію культури рабовласницького ладу можна розділити на два найбільш загальних етапи: по-перше, етап складання і затвердження ранньокласових цивілізацій; по-друге, етап їх розквіту і кризи. У цей період формуються основи низки наук, насамперед природничих і точних (математики, механіки, астрономії, медицини). Зароджуються й гуманітарні науки – філософія, історія, мовознавство, географія та ін. Розвиток цих наук був досить тісно пов'язаний з потребами практики, зокрема будівництва, землеробства, різних ремесел, військової справи, освіти, виховання тощо.

Революційне значення для наступного розвитку культури і передавання накопиченого досвіду, розвитку самоосвітньої активності в державах Давнього Сходу мав винахід писемності: давньоєгипетської (кінець IV тис. до н. е.); шумерської (початок III тис. до н. е.); індійської (початок III тис. до н. е.); китайської (II тис. до н. е.) та ін. Вони були ще дуже схожі на свої піктографічні прототипи. М. В. Карлов із цього приводу зауважує, що піктографічна писемність, спочатку примітивна, поступово перетворилася на складну ієрогліфіку [5, с. 7]. Їх знаки були досить натуралістичними зображеннями предметів, що умовно позначають якийсь звук або сполучення звуків.

Очевидно, що ієрогліфіка важка для навчання і незручна для використання, але вона була тісно пов'язана з релігійним культом і слугувала не для відкриття, а для приховування священного таємного знання від невтаємничених. Ставлення до всякого письмового тексту як до справжнього «скарбу», а до вміння читати – як до чарівного мистецтва зберігалось ще довго. Його складність викликала заповітне трепетання й із самого початку мало статус божественного, тому «професіонали, що володіли письменством, здобували все більшу де таємну, а де явну владу» [5, с. 8]. Остаточою таке ставлення було зруйновано лише з відкриттям друкарства.

З відкриттям писемності людство вступило в нову еру, коли люди для спілкування або передавання інформації не мали потреби в особистому кон-

такті і могли передавати свої думки співрозмовникам, як завгодно віддаленим у часі і просторі. Відтепер людина не уносила свої думки, відчуття та уявлення із собою в могилу, а давала їм нове, не залежне від себе життя. І людина могла дізнаватися не тільки про те, що безпосередньо її оточує, або те, що розповіли їй знайомі, – вся велика скарбниця людських знань і думок відкривалася їй за умови, що вона володіє чудесним «ключем» до неї – письменством. Запис робить слово вічним, об'єктивує його, дає йому самостійне життя. Не випадково виникнення писемності сполучалося з іншим культурним переворотом – виникненням державності і міської цивілізації.

Як тільки писемність стала загальнодоступною, необхідною в повсякденному житті, письмові знаки почали спрощуватися до абстрактних графічних символів, які вже не вибивалися на кам'яних плитах, а наносилися на м'який і податливий матеріал – папірус, глину, папір. У результаті цього стали записуватися священні тексти на стінах гробниць і храмів, а так само побутові і ділові тексти, а зі зміцненням загальнодержавних структур для спеціальної підготовки чиновників, жерців, воїнів виник новий соціальний інститут – інститут освіти.

Освіта в державах Давнього Сходу розвивалася під впливом різноманітних економічних, соціальних, культурних, етнічних, географічних та інших чинників. Хоча хронологічно існування цих цивілізацій не збігалось, проте їм були властиві подібні структури, у тому числі виховання і навчання. Така спільність – об'єктивний наслідок того, що виникнення школи прийшлося на перехідну епоху – від суспільно-родового ладу до соціально-диференційованого суспільства. Освіта почала визначатися головним чином соціальним і майновим станом людини, тобто втратила свою загальнодоступність, стала більш авторитарною. У цю епоху як би завершився дописьменний період історії, а мова і піктографічне письмо як головні способи передавання інформації приблизно з III тис. до н. е. почали частково доповнюватися власне писемністю – клинописною та ієрогліфічною.

Виникнення і розвиток писемності – важливий чинник і супутник генези самоосвіти. При переході від піктографічного письма до логографії, що передавала не тільки загальний зміст тексту, а й членування на окремі словосполучення і слова (єгипетські та китайські ієрогліфи, шумерський клинопис), письмо стає технічно більш складним і вимагає спеціального навчання. Виховання в державах Давнього Сходу розвивалося за логікою еволюції конкретно-історичних культурних, моральних, ідеологічних цінностей. Людина формувалася в рамках твердих соціальних регуляторів, обов'язків і особистої залежності. «Релігія була носієм ідеалів виховання та навчання, і закономірно, що хоронителями знань були служителі культів» [4, с. 14].

Для етапу ранньокласових цивілізацій характерними були сильний ідеологічний вплив релігії і різного роду містичних, міфологічних уявлень,

формування ідеї божества й обожнювання царів та інших володарів, створення складної ієрархії священнослужителів і виконуваних ними ритуальних дій. Треба зазначити, що чим раніше виникало в даному регіоні класове суспільство, тим сильніше позначався на всіх сторонах його життя вплив релігійно-містичних уявлень, тим більш жорстким був ідеологічний контроль із боку касти священнослужителів-жерців. Це відбивало прагнення правлячих кіл усталити панування над своїми, недавно ще вільними одноплемінниками і над поневоленими сусідніми народами.

Саме релігійна освітня і самоосвітня діяльність у цю епоху були однією з найвпливовіших форм саморегуляції знання. Інтегруюча функція релігійної самоосвітньої діяльності ставала однією з основ соціального життя. Виступаючи стрижнем самоосвітньої активності людини, релігійна складова знання справляла визначальний регулятивний вплив і на інші форми соціальної активності людини.

Будь-яка наука, безперечно, являє собою певну сукупність знань, але це аж ніяк не головна і не визначальна ознака. Набагато важливіше те, що «наука є особливого роду діяльність, а саме діяльність з одержання нових знань. Ця діяльність припускає насамперед існування певної категорії людей, які нею займаються» [6, с. 5]. Основним соціальним прошарком, відповідальним за збереження знань у Єгипті, були жерці: в їх середовищі знання передавалися від покоління до покоління, не піддаючись істотним змінам. Розвиток і збагачення наявних знань, очевидно, не входили до числа найважливіших функцій жерців. Процес навчання зводився до пасивного засвоєння вже розроблених рецептів і правил; при цьому зовсім не ставилося питання, яким чином були отримані ці рецепти та правила і чи можна замінити їх іншими, більш досконалими. Такий характер навчання не міг стимулювати творчої діяльності з одержання нових знань. Якщо все ж таки протягом багатьох століть і відбувалася повільна зміна обсягу і складу знань, накопичених єгиптянами, то це відбувалося скоріш за все стихійно і не мало характеру свідомої діяльності [6, с. 7].

Більш динамічною щодо цього була вавилонська цивілізація. Так, протягом першого тисячоліття до нашої ери жителі Вавилону досягли значних успіхів у спостереженні небесних світил. Зібрані ними за багато століть дані, які ретельно фіксувалися на глиняних табличках, дозволяли вавилонським астрологам точно пророкувати ті чи інші небесні явища (наприклад, місячні затемнення). Але досягнуті ними успіхи в галузі астрономічних спостережень і обчислень меркнуть порівняно з надзвичайно бурхливою діяльністю з одержання нових знань, що була розвинена стародавніми греками.

В умовах Античності відповідно до філософських концепцій людський ідеал припускає індивіда – члена поліса-держави, громадянина, поглиненого суспільним, політичним, культурним життям, а не фізичною працею. Таке

розуміння сутності людини та її місця у співтоваристві значною мірою визначає ідеал античної освіти, яким виступає калокагатія, тобто гармонійний розвиток усіх душевних і тілесних чинностей людини, досягнення нею душевної і тілесної краси. Тому в античній школі викладаються тільки ті предмети, які не дозволяють перетворити людину на ремісника, а сприяють її фізичному і духовному розвитку, формуванню чеснот, підготовці до державної діяльності. В античній школі давали інтелектуальну й естетичну освіту. Античне світорозуміння значною мірою спричиняє формування в цей період специфічної моделі навчального процесу, так званої традиційної школи, що виходить із пасивного становища учнів у навчальному процесі і створеної на ототожненні навчання та механічного засвоєння, завчання. В античному навчанні немає місця самодіяльності учнів, воно ґрунтується на наслідуванні. Знання викладають як непорушні, що не підлягають відновленню. Великий простір для індивідуальної волі, формування гуманістичної моделі навчання дає афінська освіта, регламентована законами Солона. До шестирічного або семирічного віку дитина займалася тільки іграми. Усі інші питання освіти законодавство демократичної республіки робить предметом приватної ініціативи. Школи в Афінах не перебували ні в руках держави, ні в руках корпорацій, навчання дітей користалося безумовною волею і провадилося простими приватними особами в приватних приміщеннях [3, с. 62]. Проте воля навчання не припускала волі будь-яких доктрин, учитель не мав забувати, що в його руках були майбутні громадяни, і він не мав права вселяти ідеї за своїм розсудом. Він зобов'язаний був розвивати в них не тільки любов до батьківщини, а й любов до національних установ.

Школа була не єдиним місцем, де чому-небудь навчалися. Сам факт життя в порівняно тісному середовищі, де найменша подія ставала відомою і піддавалася тлумаченням, теж розвивав розум. Великі політичні процеси залучали значний вплив народу, важливість питань, що обговорювалися, талант і слава ораторів збирали навколо суддів юрбу, що жадібно слухала. По закінченні дебатів вони протягом тривалого часу становили головний предмет усіх розмов. Деякі з таких промов мали характер дійсних проповідей, звернених до суспільства. Небезпеки, яким піддавалися знамениті обвинувачувані, відомі політичні діячі, переслідувані ненавистю своїх супротивників, глибоко хвилювали афінське юнацтво, що вказує на характерну рису суспільства.

Деяке виховання дитина одержувала, відвідуючи разом з батьками театри, її водили на всілякі вистави. Безсумнівно, що вона була присутня на трагедіях і, як це не здається дивним, на комедіях. Ці літературні свята приносили неабияку користь її розумовому розвитку. Крім того, дитина на цих зборах дізнавалася, де глашатаї проголошували про нагороди, що присуджувалися народом тим, кого він хотів ушанувати, кого батьківщина винагоро-

джувала за заслуги і якої слави досягали ці люди. «Хіба ви не знаєте, – сказав Есхин наприкінці своєї промови проти Ктесифона, – що юнаків виховують не стільки школи й всі ті місяці, де розвивають їх розум, скільки публічні проголошення глашатая?» [2, с. 70]. І він говорив тут саме про ці декрети, що читаються в театрах і згадував про вінки та інші почесті, які присуджувалися громадянам, що гідно послужили державі.

У суспільстві, де так сильно діяв приклад і де всіляким способом впливали на виховання, повчання майбутнього громадянина, подібного роду справедливість і врочистість у присудженні нагород були для юнацтва школою громадянського дозрівання. Однак в Афінах поширення і затвердження одержує традиційна модель навчання, де переважають елементи, що мало сприяють вихованню волі й активності учнів. Навіть софісти, що протистояли традиційним методам навчання, вимовляючи перед своїми учнями зразкові промови на ту чи іншу тему, найчастіше змушували учнів наслідувати своїм промовам у подібних справах, які іноді були повторенням, виучуванням тексту вчителів. Великі філософи та учителі Піфагор, Платон, Арістотель у перші роки навчання не дозволяли учням говорити, а дозволяли тільки слухати.

Софісти (Протагор, Горгій, Гиппій та ін.) влаштовують із учнями диспути з різних питань. Сократ замінює лекційну форму навчання розробленим ним специфічним методом – вільною бесідою за допомогою питань і відповідей. Він бере участь зі своїми учнями в пошуках істини, виходячи зі знаменитого положення: «Я знаю те, що я нічого не знаю». Заснований на цьому положенні метод філософствування «майевтика» давав можливість у діалозі знайти істину шляхом постановлення запитань і уточнень, дійти до очищення свідомості, самопізнання і в перебігу діалогу як пізнавальної процедури об'єктивуватися у формулювання загального визначення, що наближає людину до збагнення сутності речей. Сократ був переконаний, що індивід черпає істину про зовнішній світ із самого себе. Тому його «майевтика» з'явилася одним із прикладів самоосвіти через самопізнання.

Сократ бачив своє політичне завдання у вихованні співгромадян, заснованому на добровільній «аскезі». Основна передумова теорії Сократа зводиться до того, що будь-яке виховання має бути обов'язково політичним. У людині треба виховувати вміння панувати і підкорятися. Сократ уважав, що того, хто готується стати володарем, слід вчити, як не піддаватися голоду і спразі. Майбутні володарі повинні вміти мало їсти, пізно лягати і рано вставати, ніяка праця не повинна бути їм тягарем. Людина не повинна піддаватися принаді плотських насолод, мусить бути загартованою проти холоду і спеки. Того, хто не здатний до всього цього, слід віднести до класу плебеїв.

Виховання в людині помірності і самовладання Сократ позначає словом «аскеза». І все ж слід розуміти, що «аскеза», за Сократом (або аскетизм), була

не чеснотою ченців, а способом виховання ідеальних правителів. Сократ уважав, що Боги не дають людям щирих благ, не жадавши від них за це серйозних зусиль і тяжкої праці. Саме завдяки сократикам поняття «самовладання» стало однією з найважливіших вимог сучасної моральної культури. Відповідно до цієї вимоги моральна поведінка людини повинна бути зумовлена внутрішньо притаманними якостями індивіда, а не тільки необхідністю додержуватися законів правосуддя. Сократ уважав духовність «широю суттю» людини, і поняття «енкратії» можна перекладати словами «влада над собою», «самовладання». В основі ідеї Сократа про самовладання лежить нове розуміння волі. Тільки завдяки йому воля перетворюється на проблему моралі. «У Сократа не було “школи” і він поширював свої ідеї тільки за допомогою розмов. Проте його обвинуватили в розбещенні юнацтва, тобто в прагненні вселити йому ворожнечу до принципів, установлених урядом, і засудили його за це на смерть» [2, с. 62].

Платон – творчий реформатор. Він був натхнений ідеєю виховувати людей у душі Сократа, але намагався не тільки пізнавати суть речей, а й творити Благо. Вершиною всього, написаного Платоном, стали «Держава» і «Закони», присвячені пошукам філософського обґрунтування виховної системи.

Отже, Платон виявився спадкоємцем Сократа і лідером філософського напрямку, який повинен був переосмислити все, що в той час визначало виховання громадян, у тому числі і систему традиційної освіти жителів Афін – від софістики і риторики до законів держави, математики і астрономії, гімнастики і медицини, поезії і музики. Сократ вважав, що вищою метою науки є пізнання Блага. Платон шукав шляхи до досягнення цієї мети і порушував питання про сутність пізнання. Успадкувавши від Сократа завдання створити більш досконалу людину, Платон бачив шлях до цього в зміні буття, а також всієї системи цінностей. На місце релігії як живильного ґрунту людської культури Платон ставить Пайдейю, що сама по собі перетворюється на нову релігію. Він завжди доходив висновку про те, що всі окремі чесноти (мужність, розважливість, благочестя, справедливість) є частинами однієї єдиної чесноти. Сутність цієї чесноти – знання. У «Протагорі» і «Горгії» він, виходячи із правильності такого розуміння, висвітлює знання як основу будь-якого виховання. У «Меноні» він розробив глибоке розуміння знання, що у зародку можна прослідкувати в ідеях Сократа, порівнюючи його з механічним тлумаченням процесу навчання в софістів. Справжнє навчання – це не просто пасивне сприйняття, це напружений пошук, можливий лише при спонтанній участі учня. З опису Платона ми бачимо, який сильний вплив справляє на формування характеру прагнення до знання і у цьому прагненні виражається активна природа духу греків, їх бажання знайти причину своїх думок і вчинків у собі.

На наш погляд, Пайдейю як творіння власної особи можна вважати основою утворення власного образу або самоосвіти, творінням себе як індивідуальності в епоху Античності. Яскравим прикладом самоосвіти того періоду можна назвати самого Сократа і його спадкоємця – Платона. Саме так індивіди, що займаються самоосвітою, завжди виділяються із загальної маси людей і надають їм знання, одержані за допомогою самоосвітньої діяльності.

Слід відзначити, що антична самоосвітня діяльність у тих верствах населення, де вона була можлива, орієнтувалася на пошук істини, нових знань, припускала формування сфери знання, досить відкритої для інновацій, і справляла на них стимулюючий вплив. Разом з тим релігійна стратегія самоосвіти, звернена усередину людини і спрямована на прояснення та тлумачення вже даної людям божественної істини, формувала специфічну сферу знання і внутрішнього досвіду, що лише опосередковано впливає на соціальну активність особистості через ціннісно-нормативні орієнтири, які задаються символічно. Тому так чи інакше релігійна самоосвітня стратегія зштовхнулася з різними світськими стратегіями, вступивши з ними в суперечність, розділивши сфери впливу і регулювання. Альтернативою релігійної стратегії виступила культуроцентрична стратегія, в основі якої лежали світоглядні, трудові, творчі, духовні та інші моделі самоосвіти. У цей період комунікативна технологія самоосвіти і технологія самоосвітнього читання являли собою регуляцію індивідуального знання і механізм його співвіднесення із груповим та соцієнтальним знанням.

Докорінні зміни стратегій самоосвіти виникають із поділом розумової і фізичної праці, у результаті якого самоосвіта виділяється із всієї системи життєдіяльності як самостійний вид діяльності. Це супроводжується процесами особистісного самопізнання. Однак у різних культурах зауважуються розходження в становленні самоосвіти: в одних активність орієнтована на зміцнення соціального ладу, в інших – на вивільнення і розвиток індивідуальності.

Теоретично обидві ці стратегії фіксуються ще в працях Платона і Арістотеля. У «Державі» Платона реалізується ідея освітнього процесу як способу збереження цілісності суспільства і служіння йому; у працях Арістотеля – як умова формування самостійної особистості. Необхідно також відзначити, що самоосвітні стратегії для різних верств суспільства були неоднакові. Рядові члени суспільства орієнтувалися на підпорядкування суспільним інтересам, аристократична його частина бачила в самоосвіті особливу цінність, вид вільної інтелектуальної самодіяльності. Проте, реалізуючи обидві ці тенденції, античні стратегії самоосвіти базувалися на раціональних основах, їх метою було формування особистості, орієнтованої на розв'язання проблем зовнішнього світу.

Можна зазначити, що у самоосвітній діяльності рабовласницького суспільства віддзеркалилися особливості матеріального і духовного виробництва цього періоду, на неї вплинули пануючі уявлення про моральні цінності, соціальний та інтелектуальний тип особистості. Головною особливістю самоосвіти особистості рабовласницької формації було те, що це була діяльність вільних, тобто людей, що не належали до категорії рабів, які б правові форми рабська залежність не приймала. Хоча рабовласницька формація складалася не тільки із двох антитетичних класів (рабовласників і рабів), а й з деяких проміжних верств, що зберегли тією чи іншою мірою незалежність (селян-общинників, ремісників та ін.), утім самоосвітня діяльність була прерогативою вільної еліти, якій були доступні знання, накопичені попередніми поколіннями і відбиті в рукописних текстах. Тобто на цьому етапі суспільного розвитку формувалися і домінували ті технології, стратегії і моделі самоосвіти особистості, які співвідносилися із цінностями, нормами поведінки, ідеологічними пріоритетами, прийнятими в суспільстві, розвитком знарядь праці і виробництва, а також загальної культури людини.

Висновки. У культурі доіндустріального періоду розвиваються технологія самоосвітнього читання і комунікативна технологія. Це відбувається завдяки зародженню писемності і друкарства. Розвиток культури вплинув на становлення стратегій самоосвіти, а саме – релігійної, культуроцентричної та антропоцентричної. Розвиток стратегій вплинув на диференціацію моделей самоосвіти особистості за духовними, класовими, статусними, соціально-економічними, професійними, кваліфікаційними та іншими соціокультурними характеристиками. Виходячи із цього, можна зазначити, що самоосвіта особистості у своєму розвитку пройшла шлях від колективного до індивідуального, від одиничних проявів до масових, від односторонності до різноманіття.

Самоосвіта особистості має особливе значення стосовно формування в людині цілісної картини матеріального і духовного світів, що сприяє усвідомленню належності до єдиного людського співтовариства, сприйняттю цінностей духовних, культурних, зокрема моральних, в їх національному і загальнолюдському розумінні. Саме в цьому, у необхідності усвідомлення глибинних, ментальних підстав – рушійних сил цивілізації і активному впливі на ці ментальні підстави, на характеристики індивідуального і колективного менталітету в напрямку морального, духовного прогресу людства, толерантності, життєбереження і життєтворчості, полягає сутність самоосвітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема : монография / Е. В. Бурлука. – Харьков : ЧПИ «Новое слово», 2008. – 180 с.

2. Гиро П. Частная и общественная жизнь греков / П. Гиро. – СПб. : Алетея, 1995. – 470 с.
3. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. – СПб. : Алетея, 1995. – 592 с.
4. Джуринский А. Н. История зарубежной педагогики / А. Н. Джуринский. – М. : Форум, 1998. – 267 с.
5. Карлов М. В. Путь познания, или дорогу осилит идущий / М. В. Карлов // Вопр. философии. – 1996. – № 5. – С. 3–20.
6. Рожанский И. Д. Античная наука / И. Д. Рожанский. – М. : Наука, 1980. – 199 с.

ТЕХНОЛОГИИ, СТРАТЕГИИ И МОДЕЛИ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ЛИЧНОСТИ В ДОИНДУСТРИАЛЬНЫХ ЦИВИЛИЗАЦИЯХ

Бурлука Е. В.

Исследуется развитие технологий, стратегий и моделей самообразования личности в классовом обществе. В культуре этого периода развиваются технологии самообразовательного чтения и коммуникативная технология, что происходит благодаря зарождению письменности и книгопечатания. Развитие культуры повлияло на становление стратегий самообразования, а именно – религиозной, культуросоцентрической и антропоцентрической, что стало причиной дифференциации моделей самообразования личности по духовным, классовым, статусным, социально-экономическим, профессиональным, квалификационным и другим социокультурным характеристикам.

Ключевые слова: самообразование личности, природная и социокультурная реальность как текст, самообразование как технология работы с текстами, стратегии самообразования, модели самообразования.

TECHNOLOGIES, STRATEGY AND MODELS OF SELF-EDUCATION ACTIVITY OF THE PERSON IN A PRE-INDUSTRIAL CIVILISATION

Burluka E. V.

In clause development of technologies, strategy and models of self-education of the person in a class society is investigated. In culture of the given period technologies of self-educational reading and communicative develop, that occurs owing to origin of writing, and in the further, to publishing. Development of culture has affected becoming of strategy of self-education, namely – religious, culture and the person that became the reason of differentiation of models of self-education of the person under spiritual, class, status, social and economic, professional, qualifying both other social and cultural characteristics.

Key words: self-education of the person, natural and социокультурная a reality as the text, self-education as technology of work with texts, strategy of self-education, model of self-education.

